

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Požární prevence na táborech

příručka pro účastníky kurzu - pracovní text ke studiu

Pojďme spolu CZ.1.07/1.2.17/01.0011

Operační program Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Rovné příležitosti dětí a žáků,
včetně dětí a žáků se speciálními
vzdělávacími potřebami

ZÁKLADY POŽÁRNÍ PREVENCE A TÁBOR

Ing. Pavel Šimeček

0. Obecné povinnosti a předpisy

- obecná povinnost zbraňovat požáru;
- při zpozorování požáru sám hasit, jinak učinit poplach a zavolat požárníky (ohlašovací povinnost);
- na vyzvání poskytnout dopravní prostředky, pohonné hmoty, telefon, nářadí apod.;
- zákaz kouření, manipulace s otevřeným ohněm a světlem na požárně nebezpečných místech (zejména v lese, v blízkosti stohů sena a slámy);
- zajistit, aby roztopená kamna a zapnuté spotřebiče nebyly ponechány bez dozoru, při odchodu ze základny zkontrolovat vypnutí všech spotřebičů, případně hlavních uzávěrů a vypínačů;
- pečovat o řádný dozor nad dětmi, aby neměly volný přístup k zápalkám, hořlavým předmětům a látkám;
- „nevhodnost“ kouření před dětmi (napodobování autorit);
- děti mohou používat sirky a rozdělovat oheň pouze pod dohledem zodpovědné osoby, či za přesně vymezených podmínek (kuchyňské ohniště na táborech).

Požární specifika - v přírodě, v budově, na táboře

Metodický materiál Tábor a protipožární ochrana nám nedává informace pouze k táborům, ale i k činnostem které se provozují jinde (klubovny, tělocvičny, příroda ...apod.).

Občanské sdružení je právnickou osobou. Zákon o požární ochraně jednoznačně přisuzuje odpovědnost v této oblasti statutárnímu zástupci právnické osoby a to souvisí s organizačním řádem Pionýra. § 2 zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. ve znění pozdějších předpisů (úplné znění zák. č. 67/2001 Sb.) v odst. 2 praví: Právnické osoby a podnikající fyzické osoby plní povinnosti na úseku požární ochrany ve všech prostorách, které užívají k provozování činnosti. Za plnění povinností na úseku požární ochrany u právnických osob odpovídá statutární orgán a u podnikajících fyzických osob tyto osoby nebo jejich odpovědný zástupce. Provozuje-li činnost v prostorách více právnických osob nebo podnikajících fyzických osob, plní povinnosti na úseku požární ochrany na místech, která užívají společně, vlastník těchto prostor, není-li smlouvou mezi nimi sjednáno jinak. Součástí smlouvy musí být i určení osoby odpovědné za plnění povinností na úseku požární ochrany.

Z hlediska požární ochrany jsou rozhodující provozované činnosti (ne objekty, jak se to chápalo dříve). Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení do kategorií:

- bez zvýšeného požárního nebezpečí (PN)
- se zvýšeným PN
- s vysokým PN

Kriteria pro posouzení, zda se jedná o činnosti se zvýšeným nebo vysokým PN jsou uvedena v §4 odst. 2 a 3 zákona o PO. Dále nemá smysl pionýrským nadšencům vysvětlovat obsah § 4 zákona, protože začlenění činností může vypracovat pouze odborně způsobilá osoba (viz § 11 odst. 1).

Je však třeba připomenout, že prostory, kde provozujeme naše činnosti, musí v první řadě odpovídat stavebnímu zákonu, to znamená, že musí být zkolaudovány.

Pro stavby (včetně rekonstrukcí, změn užívání apod.) projektované po 1. 7. 2008 platí vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární bezpečnosti staveb. Vyhláška a její přílohy stanoví konkrétní požadavky na vybavení staveb např. hasicími přístroji, zařízeními pro detekci kouře, označení výtahů, vybavení únikových cest apod. Na stavby realizované a kolaudované před účinností vyhlášky se nevztahuje, ale některá ustanovení lze z hlediska požární bezpečnosti vřele doporučit.

Příklad: Pionýrská skupina získala pro svoji činnost „táborovou základnu“- bývalou stodolu, kterou si pronajalo. Pokud nedošlo ke změně užívání tohoto prostoru rozhodnutím příslušného stavebního úřadu, neprovozuje PS táborovou základnu, ale stále stodolu ... se všemi právními a dalšími důsledky. Provedení změny užívání prostoru si vyžádá minimálně schválení hygieniků, vypracování stavebního výkresu (v případě stavebních změn projektu) a schválení hasičů, kterým je nutno předložit „požárně bezpečnostní řešení“ (PBR, dříve = „technickou zprávu PO“), které vypracovává autorizovaný projektant PO podle příslušných vyhlášek, včetně 23/2008 Sb., a souvisejících ČSN. V tomto PBR budou stanoveny i technické prostředky (hasicí přístroje) a požárně bezpečnostní zařízení (např. požární dveře, hydrant, protipožární nátěr nosné konstrukce, požární klapky vzduchotechniky...apod.) a budou řešeny další záležitosti požární ochrany, především únikové cesty pro evakuaci osob. Technické prostředky a požárně bezpečnostní zařízení musí být dle zákona o PO pravidelně, většinou v intervalu 1 rok, kontrolovány (revidovány) oprávněnými osobami.

Pokud skupina získá prostor, který již dříve sloužil jako táborová základna (tělocvična, klubovna, apod.) měla by se pídít po kolaudačním rozhodnutí a nespokojit se jen s konstatováním v nájemní smlouvě, že prostor je takto zkolaudován. O kolaudační rozhodnutí a požárně bezpečnostní řešení stavby se opírá základní dokument požární ochrany - začlenění provozovaných činností z hlediska požárního nebezpečí.

Většina činností provozovaných oddíly, skupinami a ostatními složkami Pionýra bude bez zvýšeného PN a z hlediska zákona o PO budou plnit povinnosti uvedené v § 5 - viz stávající citace dále, ale i tomu musí předcházet vypracování výše jmenovaného základního dokumentu „začlenění“.

V případě, že naše činnost je začleněna jako činnost bez zvýšeného PN:

- zavedeme požární knihu - viz vzor
- vyvěsíme v táborové budově přehled čísel tísňového volání nebo požární poplachové směrnice (stanoví jak se chovat v případě požáru)

- zajistíme 1 x ročně provedení revize hasicích přístrojů, hydrantů a jiných pož. bezp. Zařízení (důležitý je protokol o revizi s razítkem, číslem a podpisem revizního technika, se závěrem „schopen provozu“)
- zajistíme nejméně jednou za rok provedení kontroly dodržování předpisů o PO odborně způsobilou osobou (technikem PO) s vypracováním zápisu (číslo, podpis...)
- označíme hlavní uzávěry energií, směry úniku...apod. příslušnými bezpečnostními tabulkami
- budeme se chovat tak, abychom nezpůsobili požár - nebudu zde vyjmenovávat, co všechno (kouření, svíčky, zábavná pyrotechnika, el. instalace, spotřebiče, tlakové lahve, vzdálenost od zdrojů tepla ....)
- zajistíme školení „zaměstnanců“ o PO (při nástupu a pak každé dva roky)

V případě, začlenění jako činnosti se zvýšeným PN: postupovat podle vyhlášky MV č. 246/2001 Sb. (zejména zpracovat Organizaci zabezpečení požární ochrany, ze které vyplyne další nutná dokumentace PO, termíny kontrol, preventivní požární hlídky, ...atd)

1. Právní předpisy

(hledisko vedoucí tábora a účastníci tábora = občané ČR)

Výtah ze zákona České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů

1.1. Základní povinnosti fyzických osob (§ 17 zákona o PO)

- a) počínat si tak, aby nedocházelo ke vzniku požáru zejména při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů a komínů, při skladování a používání hořlavých nebo požárně nebezpečných látek, manipulaci s nimi nebo s otevřeným ohněm či jiným zdrojem zapálení,
- b) zajistit přístup k rozvodným zařízením elektrické energie a k uzávěrům plynu, vody a topení,
- c) plnit příkazy a dodržovat zákazy týkající se požární ochrany na označených místech,
- d) obstarat požárně bezpečnostní zařízení (např. hydranty) a věcné prostředky požární ochrany (např. hasicí přístroje) v rozsahu stanoveném zákonem,
- e) Zajistit přístup k požárně bezpečnostním zařízením a věcným prostředkům požární ochrany za účelem jejich včasného použití, a dále udržovat tato zařízení a věcné prostředky v provozuschopném stavu; uvedené povinnosti se vztahují na osoby, které mají uvedené zařízení a věcné prostředky ve vlastnictví či užívání,
- f) vytvářet v prostorách ve svém vlastnictví nebo užívání podmínky pro rychlé zdoání požáru a pro záchranné práce,
- g) umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení potřebných úkonů při zjišťování příčiny vzniku požáru a v odůvodněných případech mu bezúplatně poskytnout výrobky nebo vzorky k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny požáru,
- h) oznamovat bez odkladu územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru každý požár vzniklý při činnostech, které vykonávají, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají,

- i) dodržovat podmínky nebo návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností.

Ten, kdo je povinen vykonávat dohled nad osobami, které nemohou posoudit následky svého jednání, je povinen podle zvláštních zákonů dbát, aby tyto osoby svým jednáním nezpůsobily požár.

Fyzická osoba nesmí

- a) vědomě bezdůvodně přivolat jednotku požární ochrany nebo zneužít linku tísňového volání,
- b) provádět práce, které mohou vést ke vzniku požáru, pokud nemá odbornou způsobilost požadovanou pro výkon takových prací zvláštními předpisy,
- c) poškozovat, zneužívat nebo jiným způsobem znemožňovat použití hasicích přístrojů nebo jiných věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení,
- d) omezit nebo znemožnit použití označených nástupních ploch pro požární techniku,
- e) používat barevné označení vozidel, lodí a letadel jednotek požární ochrany,
- f) provádět vypalování porostů.

Pomoc při zdolávání požárů (§ 18)

Osobní pomoc: každý je povinen v souvislosti se zdoláváním požáru

- a) provést nutná opatření pro záchranu ohrožených osob,
- b) uhasit požár, jestliže je to možné, nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření,
- c) ohlásit neodkladně na určeném místě zjištěný požár, nebo zabezpečit jeho ohlášení,
- d) poskytnout osobní pomoc jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce.

Věcná pomoc (§ 19): Každý je povinen na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce poskytnout dopravní prostředky, zdroje pitné vody, spojová zařízení a jiné věci potřebné ke zdolání požáru.

Fyzická osoba není povinna poskytnout pomoc uvedenou v § 18 a 19, jestliže jí v tom brání důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké.

1.2. Povinnost právnických osob a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany (§ 5 zákona o PO)

- a) obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu.
- b) vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volná přístup k nouzovým východům, k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům

- vody, plynu, topení a produktovodům, k věcným prostředkům požární ochrany a k ručnímu ovládnutí požárně bezpečnostních zařízení,
- c) dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,
  - d) označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení,
  - e) pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby, technika požární ochrany nebo preventisty požární ochrany dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady,
  - f) umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu se zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření,
  - g) poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčin vzniku požáru,
  - h) bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje, každý požár vzniklý při činnostech, které provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají.

Právníkové osoby nebo podnikající fyzické osoby nesmí vypalovat porosty. Při spalování pevných hořlavých látek na volném prostranství jsou povinny, se zřetelem na rozsah této činnosti, stanovit opatření proti vzniku a šíření požáru. Spalování hořlavých látek na volném prostranství včetně navrhovaných opatření jsou povinny předem oznámit územně příslušnému hasičskému záchrannému sboru kraje, který může stanovit další podmínky pro tuto činnost, popřípadě může takovou činnost zakázat.

Vlastník nebo uživatel zdrojů vody pro hašení požárů je povinen tyto udržovat v takovém stavu, aby bylo umožněno použití požární techniky a čerpání vody pro hašení požárů.

Právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám provozujícím činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím vyplývají další povinnosti z § 6 a § 6a zákona o PO. Způsob určování činností se zvýšeným a s vysokým požárním nebezpečím určuje § 17 vyhlášky MV č. 246/2001 Sb. (částka 95 z 23, července 2001). Z hlediska PIONÝRA jde o činnosti výjimečné.

§ 6 zákona o PO: Právníkové osoby a podnikající fyzické osoby, které provozují činnosti nebo jsou vlastníky objektů se zvýšeným požárním nebezpečím, jsou povinny prostřednictvím odborně způsobilé osoby zabezpečit posouzení požárního nebezpečí z hlediska ohrožení osob a majetku a plnění dalších povinností na úseku požární ochrany. Vymezení činností a objektů se zvýšeným pož. nebezpečím je uvedeno v příloze zákona.

Příloha zákona: Vyjmenovává činnosti a charakterizuje objekty, které lze považovat za požárně nebezpečné. Z hlediska PIONÝRA jde o činnosti zcela výjimečné.

1.3. Pro vedoucího tábora plynou tyto povinnosti

(hledisko vedoucí tábora = odpovědný pracovník právníkové osoby - provozovatele)

- odpovědnost za požární bezpečnost na táboře v rozsahu "vedoucího pracovníka" = odpovědného pracovníka provozovatele
- povinnost zajistit školení pracovníků tábora v oboru požární ochrany a vést o tom písemný záznam (jako součást bezp. práce)
- umístit a udržovat na táboře POŽÁRNÍ POPLACHOVÉ SMĚRNICE (POŽÁRNÍ KNIHU vést pouze na stálých základnách tj. s budovami)
- bezodkladně hlásit na operační středisko HZS vypuknutí každého požáru, který jsme nemohli uhasit sami. Když byl požár ihned uhašen a škoda byla nepatrná, jsme povinni oznámit na oddělení prevence HZS (tj. nevoláme 150)
- nutnost opatřit požárně nebezpečná místa na táboře nápisy o zákazu kouření a manipulace s otevřeným ohněm a dalšími případnými nápisy (tlaková stanice propanbutan, sklad nafty, ...) POZOR! Úměrně činností - nepřehánět!!!
- nutnost opatřit věcné prostředky protipožární ochrany úměrné velikosti a vybavení tábora. Jde o POVINNOST PROVOZOVATELE ZÁKLADNÍ!!!

2. Dokumentace požární ochrany u právnických osob a podnikajících fyzických osob

Vyhláška MV č.246/2001 Sb. v §27 vyjmenovává veškerou dokumentaci PO. Za předpokladu že provozování běžné táborové základny (popř. klubovny) bez zvýšeného požárního nebezpečí postačí:

Požární poplachové směrnice - vymezují činnosti v případě vzniku požáru - (zpravidla formát A4 viditelně umístěn):

- a) způsob a místo ohlášení požáru,
  - b) způsob vyhlášení požárního poplachu
  - c) postup při vyhlášení požárního poplachu, (evakuace, pomoc při zdolávání požáru),
  - d) místo a telefonní číslo ohlašovny požáru,
  - e) tel. čísla tísňového volání,
  - f) telefonní číslo nejbližší stanice hasičského záchranného sboru okresu, Policie České republiky a zdravotnického zařízení,
  - g) místo a telefonní číslo pohotovostní služby dodavatele elektrické energie, plynu a vody.
- Požární kniha slouží k záznamům o všech důležitých skutečnostech týkajících se požární ochrany, např. o provedených preventivních požárních prohlídkách, školení zaměstnanců, odborné přípravě preventivních požárních hlídek, preventistů požární ochrany, o vzniklých požárech, uskutečnění cvičného požárního poplachu a kontrole dokumentace požární ochrany.

Požární kniha slouží také k záznamům o kontrole, údržbě nebo opravě požárně bezpečnostního zařízení. Požární knihu vede osoba určená statutárním orgánem právnické osoby, prokazatelně seznámená se způsobem vedení požární knihy.

U velké základny (budovy) by měl být zpracován Požární evakuační plán - upravuje postup při evakuaci osob, zvířat a materiálů. (Co má obsahovat viz vyhl. MV 246/2001 Sb. §33). V případě, že by na základně pracovali zaměstnanci, připadá v úvahu ještě Dokumentace o školení zaměstnanců o PO (viz § 16).

Není od věci, seznámit se s Požárním řádem obce, který upravuje organizaci požární ochrany v obci a obsahuje:

- a) úkoly osob pověřených zabezpečováním požární ochrany v obci a v jejich místních částech,
- b) úkoly právnických osob, podnikajících fyzických osob a fyzických osob na úseku požární ochrany, určené se zřetelem na místní podmínky,
- c) druh, velikost a vybavení jednotky požární ochrany,
- d) přehled zdrojů požární vody,
- e) seznam ohlašovců požárů, jejich označení a způsob vyhlášení požárního poplachu v obci,
- f) způsob trvalého zabezpečení požární ochrany v obci a v jejich místních částech se zřetelem na denní a noční dobu.

2.1. Školení vedoucích zaměstnanců a zaměstnanců o požární ochraně

Školení zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců o požární ochraně vyplývá mimo zákona o PO též ze zákoníku práce (zákon č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Požadavky a obsah vycházejí ze znění zákona č. 133/1985 Sb. ve znění pozdějších předpisů (úplné znění uvedeno pod č. 67/2001 Sb.) a vyhlášky Ministerstva vnitra ČR č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a státního požárního dozoru.

Tematický plán a časový rozvrh školení je součástí dokumentace PO. Stanovuje základní zásady k provádění školení zaměstnanců a preventivních požárních hlídek. Tematický plán a časový rozvrh podrobněji stanovuje a upravuje odpovědnost za plnění některých povinností v oblasti povinného školení PO. Současně upřesňuje a doplňuje a povinnosti zaměstnanců pověřených jejich plněním. Při dodavatelském provádění školení a odborné přípravy je tento tematický plán pro externího lektora závazný. Plán svými ustanoveními navazuje na vnitřní organizační předpisy a ostatní části dokumentace PO.

Povinnost zabezpečit a provádět školení o požární ochraně podle zákona o PO je součástí preventivních opatření na úseku PO, jejichž provedení se dokladuje předepsanou dokumentací o provedeném školení. Z pohledu organizace a obsahu školení o PO se provádí:

a) Školení zaměstnanců o požární ochraně

Školení zaměstnanců o požární ochraně provádí a vedoucí zaměstnanci (nezbytnou podmínkou pro jeho provádění je platné školení pro vedoucí zaměstnance) nebo osoba odborně způsobilá v PO. Školení se provádí před zahájením činnosti zaměstnance na pracovišti. Při opakovaném školení (1 x za dva roky) lze toto školení provádět hromadně. Opakovaného školení se nemusí zúčastňovat vedoucí zaměstnanci, kteří se povinně podrobují povinnému školení pro vedoucí zaměstnance v intervalu 1 x za tři roky. Originál záznamu o školení je součástí dokumentace požární ochrany.

Obsah školení:

- organizace a zajištění požární ochrany a základní povinnosti vyplývající z legislativních i vnitřních předpisů o požární ochraně,
- požární nebezpečí vznikající při činnostech provozovaných v objektu,

- požární řády, požární poplachové směrnice, řád ohlašovny požárů, požární evakuační plán ... a další dokumentace obsahující stanovení podmínek požární bezpečnosti při činnostech vykonávaných v objektu,
  - případné zvláštní požadavky na provoz a obsluhu instalovaných technických zařízení v případě požáru,
  - zajištění požární ochrany v době sníženého provozu a v mimopracovní době,
  - rozmístění a způsob použití věcných prostředků požární ochrany,
  - funkce, popřípadě způsob obsluhy požárně bezpečnostních zařízení na pracovišti,
  - základní povinnosti osob z hlediska zamezení vzniku požáru
  - ověření znalostí kontrolními otázkami a pohovorem
- b) Školení vedoucích zaměstnanců o požární ochraně

Školení je určeno všem vedoucím zaměstnancům ve smyslu zákoníku práce a organizačních předpisů a zaměstnancům, kteří provádí školení v oblasti PO. Školení vedoucích zaměstnanců o požární ochraně provádí pouze osoba odborně způsobilá nebo technik požární ochrany (nezbytnou podmínkou je platné osvědčení). Školení se provádí při nástupu do funkce (před zahájením činnosti) a opakuje se nejméně 1x za 3 roky.

c) Pokud nejsou táboroví pracovníci, vedoucí v pracovně právním vztahu s občanským sdružením tak postupujeme při školení o protipožární ochraně tak jako doposud v rámci školení dobrovolných pracovníků o bezpečnosti práce při činnosti s dětmi. Při školení se zaměříme na umístění a způsob užití PHP, hydrantů nebo jiných hasebních prostředků na táboře, v klubovně, ... probereme požární poplachovou směrnici, nebo její body obsažené v táborovém řádu (viz. str.4), vysvětlíme postup případné evakuace tábora, vysvětlíme obsluhu přístrojů a připomeneme rizikové činnosti na táboře (otevřený oheň, plynové bomby). Zdůrazníme prevenci!!! Podrobnou osnovu přednášky přiložíme k podpisové listině účastníků školení.

3. Zásady pro pobyt v přírodě

(hledisko obecně právních předpisů)

- omezení dána především zákonem o lesích č.289/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů a vyhláškami MV
- rozdělávání ohně je dovoleno jen na místech k tomu určených a označených, popřípadě na místech, kde k tomu byl dán souhlas příslušným orgánem státní správy, popřípadě správcem pozemku
- při rozdělávání ohně je nutno dodržovat tato omezení (50 metrů od lesa, pozor na obilí, blízko zdroj vody, vhodný podklad, nechat dohořet, ...)
- je zakázáno vypalovat porosty, křoviny, plevel, suchý rákos
- pozor na vyhlášky obce, kraje za déletrvajícího sucha ...

4. Praktická upozornění

- Nejbližší hasičská zbrojnice, jednotka (viz. Požární řád obce)
  - ZÁKLADNÍ VYBAVENÍ TÁBORŮ - povinnost provozovatele základny
- a) putovní tábor - vzhledem k tomu, že účastníci tábora putují pěšky po stanovené trase, není možné přepravovat
- b) stálý stanový tábor - vybudovat vybavení požárního koutku, který bude vybaven jednoduchými hasebními prostředky, jako jsou např. tlumnice, lopata, bedna s pískem, vědro na vodu, sekyrka, pila, houně (případně hasící rouška). POZOR! Toto nářadí nesmí být používáno k jiným účelům než k hašení požárů.

- c) stálý tábor v pevných objektech - provozovatel objektu zabezpečí vybavení jednoduchými hasebními prostředky a dále věcnými prostředky požární ochrany (PHP a hydranty) podle typu objektu, zařízení a vybavení, ...

4.1. PŘENOSNÉ HASICÍ PŘÍSTROJE (PHP) a HYDRANTY (oficiální prostředky - předepsané a ze zákona kontrolované)

Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení právnických a fyzických osob hasicími přístroji vyplývá z požárně bezpečnostního řešení stavby, které je součástí projektové dokumentace ověřené stavebním úřadem. V prostorách a zařízeních, u nichž nebylo stanoveno množství, druhy a způsob vybavení hasicími přístroji, nebo nelze-li toto prokázat, instalují se alespoň na každých započatých 200 m² půdorysné plochy podlaží objektu přenosné hasicí přístroje s celkovou hasicí schopností nejméně 13A (pro požáry látek v tuhém stavu), 70B (pro požáry hořlavých kapalin nebo hořlavých látek přecházejících do kapalného stavu). Pokud nejsou na typových štítcích hasicích přístrojů uvedeny hodnoty jejich hasicí schopnosti, umístí se jeden hasicí přístroj na každých započatých 200 m² plochy podlaží, přičemž množství náplně musí odpovídat nejméně některé z těchto hodnot: 9 litrů vody, 6 litrů vodního roztoku pěnidla, 6 kg halonu nebo ekvivalentního hasiva, 6 kg hasicího prášku nebo 5 kg oxidu uhličitého (CO₂).

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby:

- pečují náležitě o řádné, bezpečné a z hlediska požární ochrany vhodné rozmístění hasicích přístrojů odpovídajících druhů a náplně podle charakteru provozované činnosti nebo objektu,
- chrání hasicí přístroje před poškozením a zneužitím a zabezpečují k nim volný přístup,
- zabezpečují pravidelnou kontrolu, opravy a plnění hasicích přístrojů
- neodkladně zajistí nahrazení vyřazených a nefunkčních hasicích přístrojů provozuschopnými hasicími přístroji.

To znamená, že by v klubovně (nebo na chodbě před klubovnou) měl být umístěn PHP. Druh musí odpovídat provozovaným činnostem (např. el. rozvody nelze hasit vodou) - pro běžně provozované činnosti oddílů lze doporučit PHP práškový.

Obdobně i na táborové základně by měl být min. jeden PHP, záleží ovšem na velikosti, členění a činnostech. Pro dřevěné stavby, sruby, přístřešky a stany stačí PHP vodní. Pro zařízení pod el. proudem a hořlavé plyny (PB) je nejpraktičtější PHP práškový. PHP s náplní CO₂ po použití sice nezanechá stopy, ale je dražší a při teplotě nad 40°C může "podfouknout" - uteče tlak a je nepoužitelný.

Pozor: Každý PHP musí 1x ročně projít revizí, kterou provádí revizní technik + vystaví protokol! Proto doporučuji na dočasné základny zápůjčku ze skladu od sponzorů.

Poznámka: Na LPT je vhodné PHP chránit před přímým sluncem - vyšisuje, gumové součásti zpuchří...

PHP rozdělujeme podle druhů náplně, která určuje také hmotnost a způsob použití.

Vodní - jsou plněny vodou s přísadou chemikálií pro zajištění mrazuvzdornosti apod. Voda má vysoké měrné a výparné teplo, její chladicí efekt je vynikající. Druhotný efekt je dusivý, kde vznikající pára inertizuje okolí. Použití pro třídu požáru A. Nehodí se pro hašení hořlavých kapalin, plynů, elektrických zařízení pod napětím, látek třídy D a tam kde hrozí velké škody promáčením. Rozeznáváme PHP s tlakovou patronou a pod stálým tlakem.

Práškové - jsou plněny práškem na bázi fosforečnanů amonných. Tento prášek vytváří na žhnoucích hmotách glazuru, zabraňující přístupu vzduchu. Je vhodný pro všechny druhy požáru a elektrické zařízení pod napětím- prášek univerzální. Rozeznáváme PHP s tlakovou patronou a pod stálým tlakem (např. s manometrem).

Sněhové - jsou to vysokotlaké ocelové lahve se stlačeným oxidem uhličitým (velká váha přístroje). Hasební účinek je zředovací a dusivý. Vhodné na hašení požáru třídy B a C a elektrických zařízení pod napětím. Pozor na možnost vzniku omrzlin!

Plynové - HALOTRON - vysoký hasící efekt. Jedná se o směs halonů, kde výtlačný plyn je argon. Doba činnosti jen několik vteřin. Použití na třídy požáru B, C, elektrické zařízení pod napětím a výpočetní techniku.

Praktické použití:

Třída požáru	hořící látka	přístroj				
		vodní	pěnový	sněhový	práškový	halonový
A	dřevo, papír, textil, sláma	výborně	dobře	omezeně	omezeně	---
B	barvy, laky, oleje, benzin	--	výborně	dobře	výborně	výborně
C	methan, propan	--	--	dobře	dobře	dobře
D	lehké kovy - hliník, hořčík	--	--	--	PG6 dobře	nesmí se použít
E	elektrická zařízení	nesmí se použít	nesmí se použít	výborně	výborně	dobře do 100 kW

Třídy požáru:

Třída A - hoření pevných látek hořících plamenem nebo žhnoucích (dřevo, uhlí, textil, papír, plastické hmoty)

Třída B - hoření kapalných látek hořících plamenem (benzin, oleje, barvy a laky, alkohol, tuky, vosky)

Třída C - hoření plyných látek hořících plamenem (propan butan, zemní plyn)

Třída D - hoření lehkých kovů (hořčík)

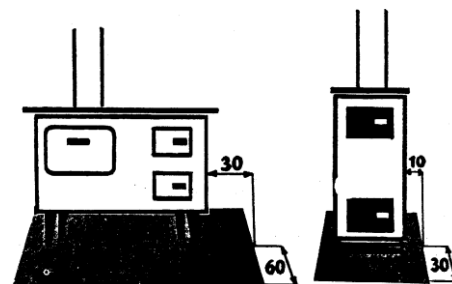
Další hasební prostředky - osvědčené mnoha generacemi, mají menší hasicí účinek než PHP, ale v případě vznikajícího požáru mohou být velmi účinné - lze doporučit:

- hasicí rouška, příkrývka
- písek a lopata
- zásoba vody a kbelík
- přístup k vypínači el. proudu

Vybavení je vhodné konzultovat s osobou odborně způsobilou, případně s Krajskou správou požární ochrany.

4.2. HASEBNÍ PROSTŘEDKY a jejich použití

TLUMNICE - utloukáme jí malá ohniska požáru. Před použitím se musí namočit do vody. Zhotovení: dřevěná tyč o délce 2-2,5 m, na jejímž konci je vějířovitě připevněn svazek pytloviny atp. Součástí zásahu je kbelík s vodou, do níž jutovinu před použitím namáčíme. Po použití je nutno zabezpečit bezpečné usušení. Pozor na žnutí!

VĚDRO NA VODU - používáme je k dopravování vody na požářiště, také k hašení tak, že vodu z vědra naplněného jen do poloviny vrháme na hořící předmět.

LOPATA - používáme ji k vrhání písku, škváry nebo hlíny na malá a rosolovitá ohniska požáru. Rovněž tak ji používáme k utloukání požáru porostu obilovin apod.

HOUNĚ (příkrývky, závěsy atp.) - lze je použít k hašení malých požárů přikrytím, čímž zamezíme volnému přístupu vzduchu k hořící látce. Nejlépe se osvědčuje před použitím houni namočit do vody. Rovněž při vyvádění osob z hořících budov se doporučuje přikrytí je navlhčenou příkrývkou z klasického materiálu (vlna, bavlna, len). Příkrývky z umělé hmoty se přiškvařují.

4.3. Únikové cesty:

Táborové základny s pevnými objekty musí mít zajištěné únikové cesty, které odpovídají délkou, šířkou, výškou, kapacitou, osvětlením ... zajištění bezpečného úniku osob.

Únikové cesty jsou nechráněné a chráněné - to je věc stavby, požárně bezpečnostního řešení a kolaudace - viz výše. Souvisí s tím i pravidelné kontroly - rovněž výše.

Zásada je - na únikové cestě neukládat žádné hořlavé ani jiné látky, které zužují průchozí profil (snižují kapacitu) a v případě zahoření způsobí zakouření ÚC a znemožní únik osob.

Únikové východy musí být otevíratelné, v případě konání akce nestačí, že jsou klíče u personálu, ve vrátnici a podobně, dobré je se předem přesvědčit, že dveře jdou skutečně otevřít, že nejsou z druhé strany zastavěny popelnicemi nebo parkujícím autem atd.

V případě evakuace - určit shromaždiště (místo, kde bude možno provést kontrolu, zda z objektu byli evakuováni všichni.

- V případě, že v objektu jsou tlakové lahve (na táboře např. PB lahve), odstranit je z dosahu požáru.

4.4. Zásady či zákazy používání tepelných spotřebičů

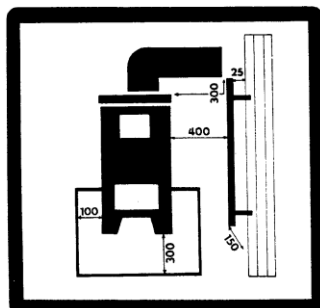
- (např. elektrické spotřebiče v chatkách)
- seznámení uživatelů přístroje s návodem od výrobce
- Táborové stavby a "bezpečné vzdálenosti, ochranné clony" (kamna a dřevěné stavby, plátno hangáru, dbát na odstupové vzdálenosti od otevřeného ohně

Při používání tepelných spotřebičů je občan povinen instalovat a používat je způsobem určeným výrobcem (návod)

Bezpečné vzdálenosti od hmot jednotlivých stupňů hořlavosti (ČSN 33 0300)... nejmenší dovolené rozměry ochranné podložky nebo izolační podložky

Zásady bezpečného provozu kamen na pevná paliva

- bezpečná vzdálenost je nejméně 40 cm, u hořlavých stěn 80 cm
- kamna se umísťují na nehořlavou a tepelně izolující podložku, která přesahuje na straně dvířek nejméně o 30 cm, na ostatních stranách o 10 cm. U sporáku na tuhá paliva přesahuje podložka na straně dvířek o 60 cm a od bočních stran o 30 cm,

- kouřovod se zaústíuje nejkratším směrem, nesmí být delší než 2m, pokud je zakotven závěsem nebo podstavcem, může být dlouhý až 3m
- bezpečná vzdálenost se může zmenšit použitím ochranné clony, může se zmenšit maximálně na polovinu, jestliže - ochranná clona bude mít pevnou polohu, tloušťku nejméně 3 mm, dilataci 25 až 35 mm, bude vyrobena z hmoty stupně hořlavosti A nebo B
- pozor na kluzkost podlahy aby se nikdo nepopálil o

kouřovody a tepelné zdroje

- čištění komínů, kouřovody (upevnění,...) , lapače jisker na komínech (vysvětlení, obrázky, ...) ČSN 734201

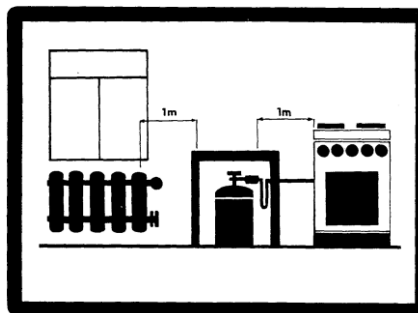

4.5. Skladování a používání kovových tlakových nádob na propanbutan a pokyny k provozu tzv. malých tlakových stanic (řeší ČSN 07 8304)

- Na táborech se používají láhve s obsahem 1, 2, 10, 33 kg
- povinnost seznámit se a dodržovat návod k obsluze zařízení instruktáž obsluhy
- montáž stanic PB, opravy a přezkoušení smí provádět pouze oprávněné organizace (tj. mají odborně způsobilé pracovníky a potřebné oprávnění)
- prázdná láhev - z hlediska skladování, manipulace a přepravy se považuje za plnou, zbytky plynu nikdy nevypouštíme - necháme je vyhořet s použitím hořáku

- výměna - nesmí být v blízkosti jiný tepelný spotřebič s otevřeným ohněm, provádí pouze pověřená osoba
- PB - je nejedovatý plyn těžší než vzduch, hromadí se u země, avšak tvoří se vzduchem výbušnou směs, pozor na zatékání do prohlubní a sklepů
- únik plynu - charakteristický zápach (česnek)
- zkoušky těsnosti instalovaného vedení a spotřebičů provádět pouze detektorem, čichem nebo potřením míst pěnotvorným roztokem (např. mýdlovou vodou). Je zakázáno osvětlování nebo dokonce provádění zkoušky těsnosti otevřeným ohněm (svíčkou, zapalovačem)
- používání lahví ve stojaté poloze, nesmí být pokládány
- vývin plynu nesmí být urychlován zahříváním láhve žádným způsobem
- skladování zásobních lahví - plechové nebo zděné, větratelné přístavky přístupné z volného prostoru nebo na otevřených balkónech - chráněné proti slunečnímu záření a proti jiným vlivům, které mohou nepříznivě působit na její technický stav
- Láhve s náplní 33 kg musí být skladovány (i prázdné) mimo obytnou budovu
- zásobní kovové tlakové nádoby na propan-butan o celkové hmotnosti nad 5 kg nesmí občan skladovat v místnosti pod úrovní okolního terénu nebo ve vzdálenosti menší než 2,5 m od otvorů do těchto míst.
- je zakázáno instalovat a ukládat PB-lahve v místnostech kde se spí, v koupelnách, ve spížích, ve skladech potravin, ve sklepích, na půdách, na společných schodištích, garážích i prádelnách, ve skladištích hořlavin
- prostory v nichž jsou uloženy kovové tlakové nádoby na PB, musí být vně označeny bezpečnostní značkou nebo tabulkou
- v případě požáru - odstranění nebo upozornění hasičské jednotky na jejich existenci a umístění

4.6. Další upozornění

- skladování táborového materiálu a hořlavých materiálů, uhlí, dřeva, hořlavých kapalin (nafta, benzín, nátěrové hmoty)
- možnost samovznícení (fermež, vlhké brikety, seno, sláma, mastné hadry)
- 1. zásada prevence požáru = POŘÁDEK!!! Pozor na prach!
- Podmínky skladování hořlavých kapalin řeší ČSN 65 0201
- motorové vozidlo na táboře a jeho parkování z hlediska požáru - Pozor na katalyzátor při parkování na suché trávě!
- požární nebezpečí a elektrická instalace, případně el.spotřebičů (televizory, topné spirály, varná konvice,...). Pozor na povinné pravidelné revize el. instalace a přístrojů, označení rozvodných skříní tabulkou - NEHASIT VODOU!!!
- nepořádek a volné koridory (schodiště, chodby, východy) únikové cesty a východy, nesmí být zastavěné, přístupné (klíče) ...
- hlavní uzávěry - umístění a přístupnost, předepsané označení - hlavní uzávěr vody, hl. uzávěr plynu, hl. vypínač el. proudu seznámení táborových pracovníků s jejich umístěním,...
- ukládání popele a spalitelného odpadu (popel ukládáme do uzavíratelných nehořlavých nádob, případně jiným bezpečným způsobem)
- pozor na svařování, řezání - je nutno hlídat místo ještě 8 hodin po ukončení práce (písemný příkaz k provádění prací)
- program tábora - možnost návštěvy hasičské zbrojnice, ...

- Provádění revizí elektro rozvodů - po pěti letech
- Kontroly el. spotřebičů - ročně
- Kontroly plynových zařízení (kotlů) - ročně, plyn. sporáků, vařičů, výjimku tvoří vařiče na 2 kg bomby
- Kontroly komínů - dle výkonu spotřebiče, druhu paliva a typu stavby, např. komín chaty se spotřebičem do 50 kW pokud nejsou používány celoročně nejméně 1x za rok.

4.7. Kdo vykonává státní správu na úseku požární ochrany?

Orgány státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou ministerstvo, hasičský záchranný sbor kraje a krajské úřady. Úkoly státní správy na úseku požární ochrany stanovené na základě zákona o PO plní v přenesené působnosti také orgány krajů a orgány obcí (podrobně řeší § 24 - § 30 zákona o PO).

Obec mimo jiné

- zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce,
- zabezpečuje zdroje vody pro hašení požárů,
- obecně závaznou vyhláškou vydává požární řád obce,
- stanoví podmínky k zabezpečení PO při akcích

Státní požární dozor vykonávají pouze: Ministerstvo (u staveb na území dvou a více krajů)

Hasičský záchranný sbor kraje

Vyloučení věci z užívání, zákaz činnosti a zastavení provozu - o tomto rozhoduje orgán vykonávající státní požární dozor (dle - 36 - § 38 zákona o PO).

4.8. Použitá a doporučená literatura:

Zákon o PO č.133/1985 Sb. ve znění pozdějších předpisů (úplné znění zák.č. 67/2001 Sb.)

Vyhláška MV č.246/2001 Sb.

Vyhláška MV č. 23/2008 Sb.

ČSN: 730833 budovy pro bydlení a ubytování

061008 instalace topidel

730834 změny staveb (při získání klubovny)

441315 tuhá paliva

734201 komíny a kouřovody + vyhl. 111/81 o čištění komínů

341390 hromosvody

343800 Revize elektrických zařízení

ČSN 33 1600 - el.přenosné nářadí

ČSN 33 1610 - el.přenosné spotřebiče

www.mvcr.cz/2003/hasici ....web Hasičského záchranného sboru ČR (je tam k dispozici řada metodických materiálů) www.vyzbrojna.cz

Zápisník preventisty a jiné dostupné materiály hasičů.

5. Závěr

Jde o základní metodický materiál tohoto druhu a není jeho účelem Vás "dopálit", ale upozornit na co si musíte dát pozor. Doufáme naopak, že tento materiál bude vašim pomocníkem. Autoři uvítají veškeré vaše připomínky, návrhy a doplňky.

6. Kontrolní otázky

1. Vyjmenuj povinnosti vedoucího tábora, které vyplývají ze zákona o požární ochraně.
2. Co má obsahovat požárně poplachová směrnice?
3. Vyjmenuj stručně body z oblasti požární ochrany, které obsahuje školení táborových vedoucích.
4. Vyjmenuj věci z oblasti požární prevence, které si musíš převzít nebo se s nimi seznámit při přebírání táborové základny.
5. Jaké bezpečné vzdálenosti a opatření musíš dodržet při umístění kamen (sporáku) v dřevěné stavbě např. táb. kuchyně. Víš, kde najdeš nejbližší požární hydrant nebo hasící přístroj nebo alespoň provizorní hasební prostředky.
6. Jak se vypočítává počet přenosných hasících přístrojů na plochu budovy?
7. Jaké jsou požadavky na používání a skladování kovových tlakových nádob na propan butan?
8. Jaké nejčastější požární nebezpečí hrozí na táboře? Vyjmenuj zásady pro rozdělování ohně v přírodě. Za jakých podmínek mohou děti použít zápalky nebo zacházet s otevřeným ohněm.

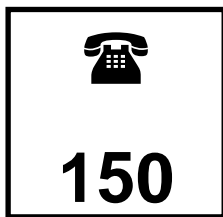
Požární kniha

Pracoviště:

Kontrola zaměřena zejména na: dodržování zákazu kouření, skladování a používání hořlavých látek apod.), (umístění, volný přístup) hasebních zařízení (hasících přístrojů, požárních hydrantů apod.), udržování volných únikových cest, chodeb, schodišť a východů, volný přístup k hlavním uzávěrům médií (plynu, vody a el.energie), vybavení pracovišť bezpečnostními značkami a jejich udržování v čitelném stavu, neponechávat zapnuté elektrické spotřebiče bez dozoru, neumisťovat v nebezpečné blízkosti tepelných spotřebičů hořlavé látky, kontroly hasících přístrojů, určení lhůt k čištění strojů, zařízení a konstrukcí od usazeného hořlavého prachu v návaznosti na intenzitu práce, likvidaci úkapů vznikajících při dělení (rozlévání) hořlavých kapalin, měření teplot uskladněného materiálu podléhajícího samovznícení, kontrolu skladovaných látek, likvidaci požárně nebezpečných odpadů a podobně.

Pozn: Počet požárních knih je limitován počtem pověřených a proškolených osob, dislokací a velikostí provozovaných objektů a zařízení (středisek, provozů a podobně) a výsledky posouzení požárního nebezpečí.

	Zjištěné závady	Podpis ved. pracoviště	Odstraněno dne: podpis
1.			
2.			
3.			

TÍSŇOVÉ VOLÁNÍ HASIČI

je dostupné na mobilních i pevných sítích
funguje, i když nemáte kredit nebo kartu do automatu

Nastane-li požární situace, ocitá se i oznamovatel ve stresové situaci. Je důležité zachovat si chladnou hlavu a nepropadnout panice. Komunikace s operátorem tísňového volání, ale i s okolím by měla probíhat bez emocí a měla by být jasná a srozumitelná.

Co nejpřesněji uveďte místo KDE se událost udála, adresa (ve městě), poloha místa v krajině (silnice, křižovatka, vzdálenost), orientační místa a možnosti přístupu - příjezdu.

Pošlete někoho dopředu, aby zajistil navigaci ke krizovému místu.

V noci zajistěte světelné označení místa.

Sdělte charakter požáru.

Po ukončení hovoru zajistěte, aby někdo byl „na telefonu“.

V případě požáru dle možnosti zachraňovat lidi, materiál a hasit.

Nikdy nekončete hovor dříve, než ho ukončí operátor tísňového volání. Umožněte mu položit doplňující dotazy.

ČERNÁ KRONIKA:

- 17-ti letý D. R. utrpěl vážné popáleniny rukou, když vyráběl louče na zapálení táboráku.
- K popáleninám s trvalými následky došlo, když do misky se zapáleným ředidlem jeden z chlapců kopnul, na druhém se vznikla sportovní souprava.
- Při používání táborové atrakce ohňová brána došlo k vážným popáleninám 9ti leté tábornice. Když brána dohořivala, chtěli ji vedoucí „oživit“ politím hořlavinou, která zasáhla i tábornici.
- Ke smrtelnému úrazu došlo při vypouštění plynu z PB bomb před odvozem z tábora. Vypuštěný plyn se dostal k ohništi a způsobil vážné popáleniny 2 dětí z nichž jedno zemřelo a druhé mělo vážné trvalé následky.

Myslete na všech akcích i na možná rizika a snažte se je minimalizovat. Ono to potom opravdu nejde jednoduše vrátit zpátky, ... a zůstane Vám jenom velmi bolestná vzpomínka a pocit, že šlo udělat něco víc.

Pionýrská skupina „Sluníčka“, Horní Dolní 25

POŽÁRNÍ POPLACHOVÉ SMĚRNICE

Vymezují činnost zaměstnanců a návštěvníků při vzniku požáru

a) Postup osoby, která zpozoruje požár, způsob a místo ohlášení požáru:

1. Provést nutná opatření pro záchranu ohrožených osob, uhasit požár, jestliže je to možné nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření.
2. Ohlásit neodkladně zjištěný požár na ohlašovnu požáru HZS hl. m. Prahy
TEL. 150

a současně sdělit:

kdo a odkud volá - kde a co hoří

b) Způsob vyhlášení požárního poplachu:

voláním HOŘÍ

Zajistit upozornění všech osob v ohroženém objektu.

c) Postup osob při vyhlášení požárního poplachu (evakuace, pomoc atd.):

Po vyhlášení požárního poplachu se chovat ukázněně. Prostory objektu opustit ihned. Povinnost poskytnout osobní a věcnou pomoc na výzvu velitele jednotky HZS. V případě nutnosti zajistit vypnutí hlavních vypínačů a uzávěrů elektrické energie a vody pro objekt.

Důležitá telefonní čísla:

Název	místo	telefon
Ohlašovna požáru HZS	Praha	150, 222199111
Poskytnutí první pomoci	Praha	155, 267313333
Policie ČR	Praha	158, 261421111
Městská policie	Praha	156, 267002111
Havarijní služba dodavatele elektřiny	Praha	224915151
Pohotovost dodavatele plynu	Praha	1239
Pohotovost dodavatele vody	Praha	267310543

V Horní Dolní 17. 2.2005

Jan Novák

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA:

- 1) Směrnice pro přípravu a vzdělávání ve sdružení Pionýr
- 2) Metodická řada TÁBOROVÝ VŠEVĚD č. 1-10
- 3) Směrnice pro pionýrské tábory (ČRP)
- 4) Kolektiv autorů: Pionýrské tábory ROH č. 1-10 (Práce 1976-1989)
- 5) Kolektiv autorů: Připravujeme tábor (Práce 1992)
- 6) J. Janíková: Bezpečnost při práci s dětmi v PO SSM (DPM Brno 1989)
- 7) Metodické materiály pro kvalifikaci vedoucího tábora (KDPM Brno 1989)
- 8) J. Prokopec: Než začnete střílet ... pro začínající lukostřelce v oddílech a na táborech (Mravenec 1995)
- 9) R. Farana: Bezpečnost při činnosti s dětmi (školení TOM 1993)
- 10) Příloha časopisu Za školou 3/94: Budu dělat tábor
- 11) J. Zouzal: Na sněhu a na ledě (MF 1984)
- 12) F. Bílek: Turistika mládeže
- 13) M. Vosátka: Encyklopedie táborníka (MF 1971)
- 14) V. Rogl: U táborového ohně (Olympia 1969)
- 15) J. Kutý, J. Stiborová: Bezpečně s dětmi a mládeží (MOP 2013)
- 16) Kolektiv autorů: Skautský oddíl II-Program 2
- 17) J. Goldmanová: Jak si nenechat ublížit
- 18) T. Schubert: Bezpečnost a riziko na skále, sněhu a ledu (1998)
- 19) Kolektiv PŠL a OWB: Instruktorový slabikář
- 20) Neumann J.: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě
- 21) VOGEL: Novinky v pravidlech provozu na pozemních komunikacích (2000)
- 22) John Wiseman: SAS Příručka jak přežít (Svojka a Co 1999)
- 23) Miroslav Dužík: Táborová prax (Slovenský skauting 2001)
- 24) Milan Hubáček: Zápisník vedoucího na táboře (Javor 1999)
- 25) Michele Elliottová: Jak ochránit své dítě (Portál 2000)
- 26) R. Fischer, M. Pokorný: Právní minimum vedoucího dětského kolektivu (1998)
- 27) R. Fischer, M. Pokorný, J. Vlasák, T. Valenta: Bezpečnost při práci s dětmi (ČRP 2000)
- 28) P. Novák, J. Smolík, J. Vlasák, T. Valenta: Požární ochrana (ČRP 2000)
- 29) Krizové situace (Duhové listí 2002)
- 30) Hranice bezpečí -Prevence sex. zneužívání dětí a mládeže (ČRDM 2009)
- 31) Příručka pro školy: Když se stane neštěstí (HZS ČR 2011)
- 32) Časopisy Mozaika, Skauting, Duhové listí, Tomík, Wampum, Archa
- 33) www.jpionyr.cz, www.chmi.cz, www.pionyr.cz, www.junak.cz, www.nidm.cz, www.dobrytabor.cz
- 34) Vyhláška 73/2005 Sb., aktuální znění č.147/2011 sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami ...

Vydala: Jihomoravská krajská organizace Pionýra pro vnitřní potřebu
Údolní 58a, Brno 659 88, www.jmpionyr.cz
Publikace vydána v rámci projektu Pojďme spolu hrazeného z ESF

Prošlo jazykovou korekturou, neprodejné.

© Brno 2015

1. vydání